

VERTEL HET DE BIJEN

II

Diana Gabaldon bij Boekerij:

DE REIZIGER-REEKS

De reiziger
Terugkeer naar Inverness
De verre kust
Het vuur van de herfst
Het vlamrende kruis
Sneeuw en as
Een echo in de tijd
Met het bloed van mijn hart I
Met het bloed van mijn hart II
Vertel het de bijen I
Vertel het de bijen II

DE LORD JOHN-REEKS

Het dubbelleven van Lord John
De hand van de duivel
Broeder van het zwaard

DIANA GABALDON

VERTEL HET
DE BIJEN

II

Voor het Nederlandse taalgebied is ervoor gekozen
deel 9 van de *Reiziger*-reeks in twee delen uit te geven.

ISBN 978-90-225-9455-1

ISBN 978-94-023-1785-5 (e-book)

ISBN 978-90-528-6462-4 (audio)

NUR 302

Oorspronkelijke titel: *Go Tell the Bees That I Am Gone*

Vertaling: Annemarie Lodewijk, Sabine Mutsaers en Anne-Marieke Buijs

Omslagontwerp: Johannes Wiebel | Punchdesign

Omslagbeeld: © Adobe Stock (bloemen); Shutterstock (huis, landschap)

Kaart: Jeffrey L. Ward

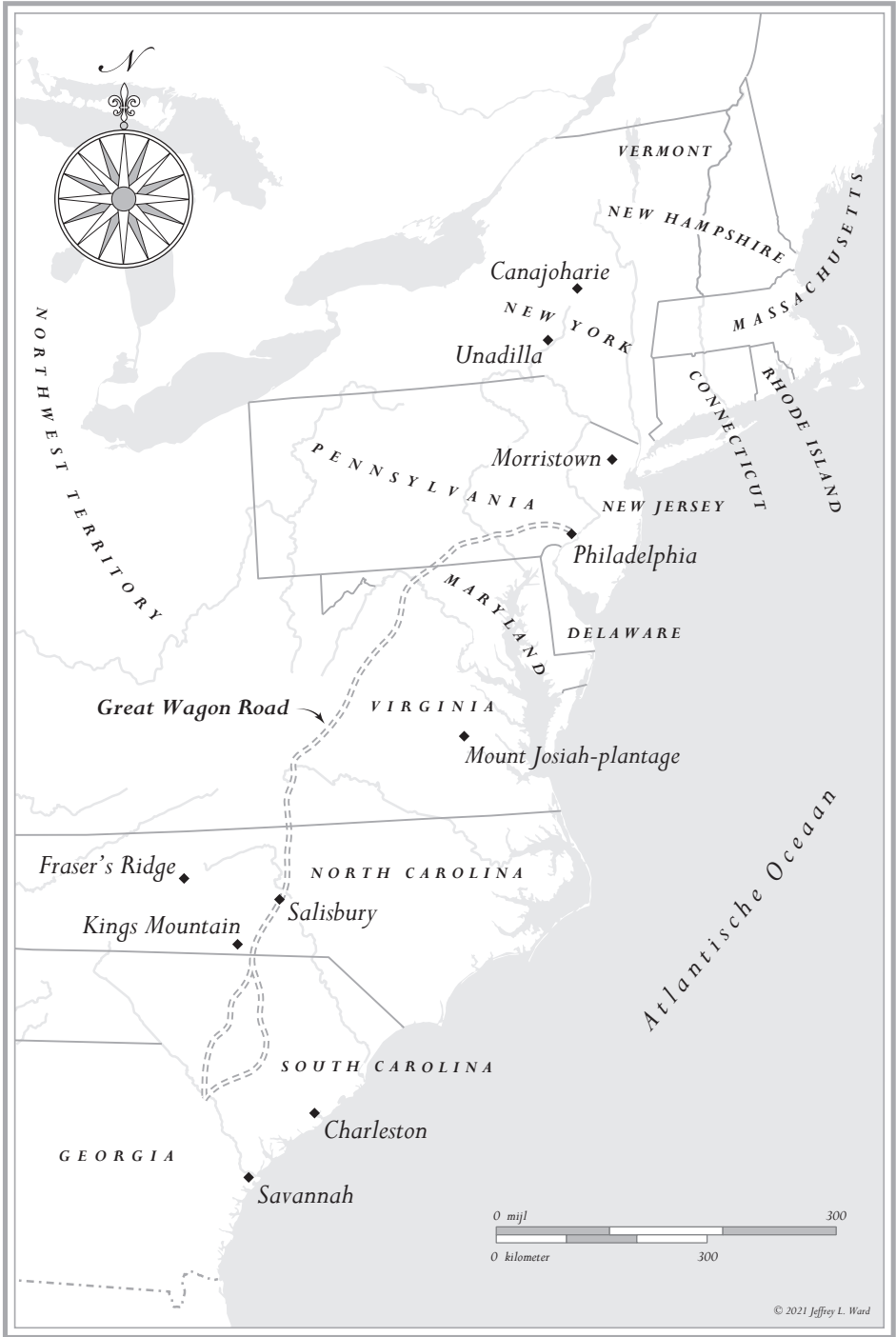
Stamboom: Donna Sinisgalli

Zetwerk: Mat-Zet bv, Huizen

© 2021 Diana Gabaldon

© 2022 Nederlandse vertaling Meulenhoff Boekerij bv, Amsterdam

Niets uit deze uitgave mag openbaar worden gemaakt door middel
van druk, fotokopie, internet of op welke andere wijze ook, zonder
voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Legenda

- = getrouwd met
- ≈ buitenechtelijke relatie
- ≠ gescheiden
- kinderen
- pleegkinderen
- stiefkinderen

Simon, Lord Lovat ≈ Davina Porter

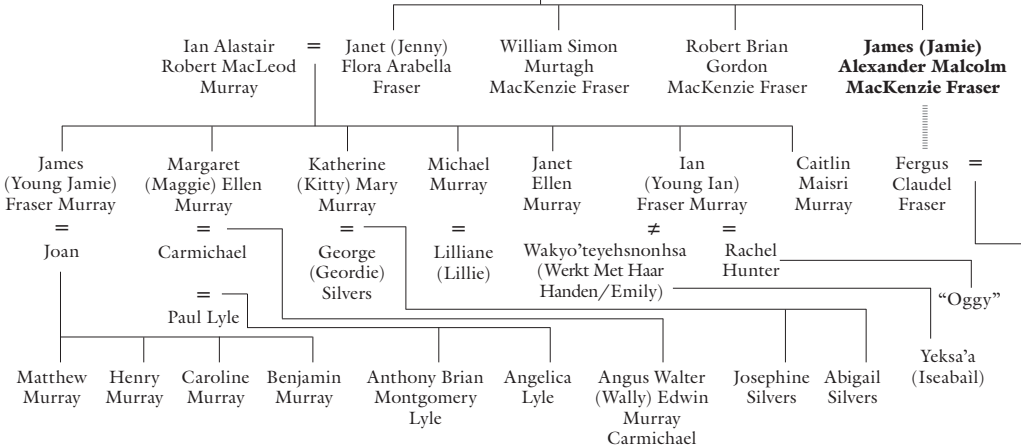
Brian Fraser = Ellen Caitriona Sileas MacKenzie

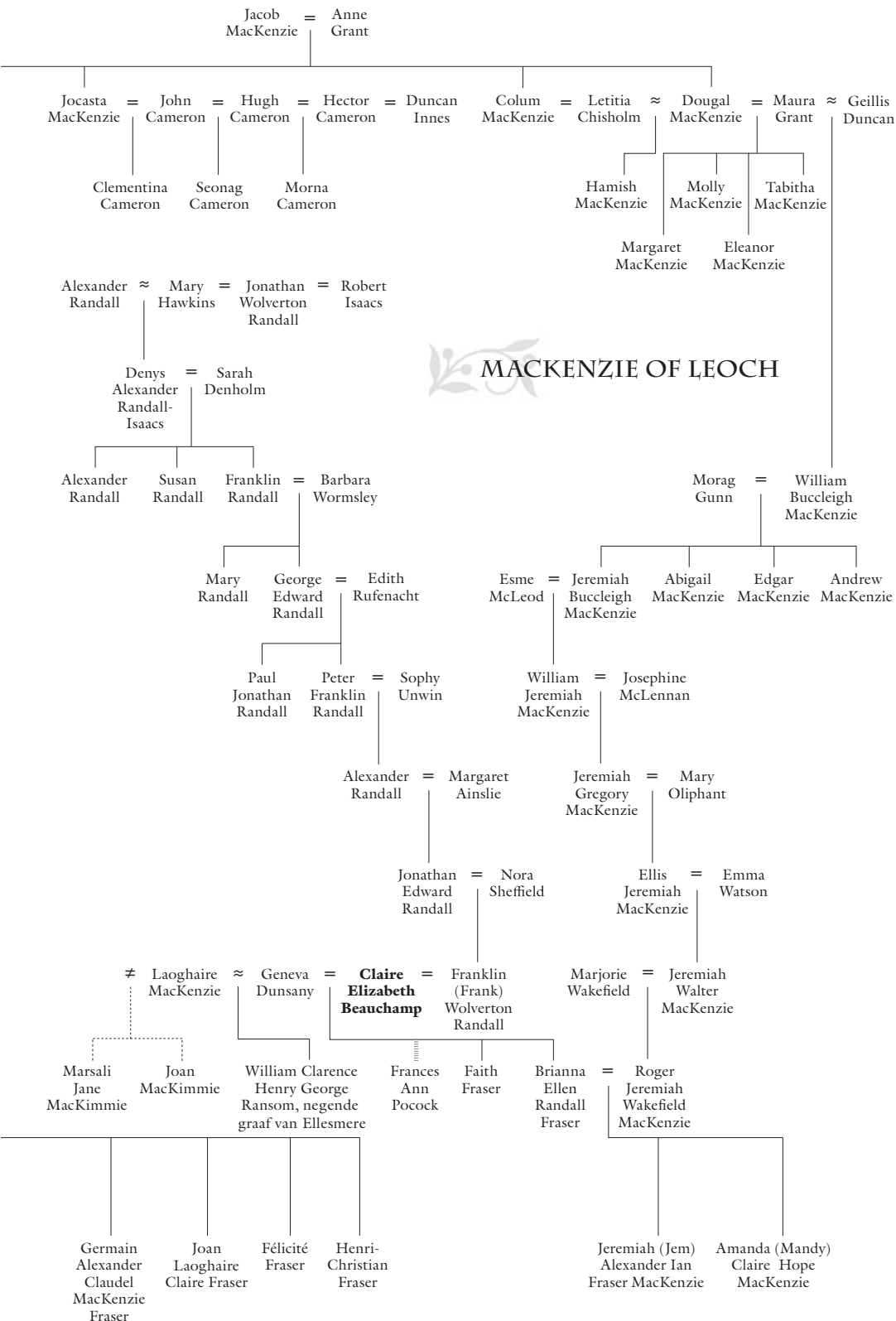
Janet MacKenzie = Ambrose MacKenzie

Flora MacKenzie

OUTLANDER STAMBOOM

DEEL VIER

Een heel verre reis

SPECIALE VERZOEKEN

Jamie overhandigde Ian een kleine, zware beurs.

‘Ik red me wel, oom,’ zei hij, en hij probeerde de beurs terug te geven. ‘We hebben paarden, en ik denk dat ik genoeg geld heb om eten voor ons te kopen.’

‘Jij zou het prima vinden om onderweg in het bos te slapen, en Rachel is jong en sterk en zou dat ongetwijfeld ook doen, uit liefde voor jou. Maar als je denkt dat je je moeder tijdens een reis van zevenhonderd mijl langs de kant van de weg kunt laten slapen terwijl ze moet eten wat jij onderweg weet te vangen... dan vergis je je behoorlijk, *aye*?’

‘Hmpf.’ Ian moest toegeven dat dat redelijk was, al woog hij de beurs schoorvoetend in zijn hand.

‘Bovendien,’ zei zijn oom met een blik over zijn schouder, ‘wil ik je om een gunst vragen.’

‘Natuurlijk, oom Jamie.’ Tante Claire was in de tuin naast het huis aan het helpen met de was; hij zag zijn oom naar haar kijken met een mengeling van genegenheid en behoedzaamheid, waarmee hij Ians belangstelling aanwakkerde. ‘Wat dan?’

‘Rachel zegt dat je onderweg een paar dagen in Philadelphia wilt blijven, zodat zij haar quakervrienden kan bezoeken en een echte samenkost kan bijwonen.’

‘*Aye*. En dus...?’

‘Nou, zo’n vijf mijl buiten de stad loopt een pad langs de hoofdweg... Mulberry, heet het. Ik heb een plattegrondje voor je getekend, maar je kunt ook de weg vragen. Aan het einde van dat pad staat het gammele, vervallen huisje van een vrouw... Silvia Hardman heet ze.’

‘Een vrouw?’ Ian gluurde onwillekeurig naar tante Claire. Die lachte om iets wat Jem tegen haar had gezegd, haar gezicht verhit door de gloed

van het vuur, haar wild piekende haren aan alle kanten ontsnapt aan de sjaal die ze om haar hoofd gebonden had.

‘*Aye*,’ zei zijn oom gespannen, en hij draaide zich half om zodat hij met zijn rug naar de wasactiviteiten stond. ‘Een quakerdame, een weduwe met drie jonge dochtertjes. Ze heeft me een grote dienst gewezen, vóór Monmouth, en aangezien je toch daar in de buurt komt, wil ik graag dat je gaat kijken hoe het met haar gaat. En hoe ze er ook aan toe mag zijn, dwing haar in elk geval om dit aan te nemen.’ Hij graaide in zijn *sporrán* en haalde er nog een beurs uit tevoorschijn, een kleinere.

Ian nam de beurs zonder vragen aan en borg hem op in zijn eigen gordeltas. Oom Jamie fronste even aarzelend.

‘Verder nog iets, oom?’

‘Als... Ik bedoel, ik weet niet of...’

‘Wat het ook mag zijn, *a bràthair-mhàthair*, u weet dat ik het voor u zal doen, *aye*?’ Hij glimlachte naar oom Jamie, die teruglachte.

‘Dat weet ik, Ian, en daar ben ik je dankbaar voor. Het punt is... Vriendin Silvia is een rechtschapen vrouw, maar haar man is vermoord, misschien door het Britse leger, misschien door loyalisten, misschien door indianen. Hij heeft haar in erbarmelijke omstandigheden achtergelaten, ze heeft geen familie en... voor een vrouw alleen zijn er niet veel manieren om de kost te verdienen met drie kleine kinderen.’

‘Dus ze is hoer?’ Ian dempte nu ook zijn stem, en hij keek naar de stoom die opsteeg uit de wasketel. De kleine Orrie Higgins hield Oggy in de gaten zodat hij niet te dicht bij het vuur zou komen, en zo te zien probeerde hij hem tegelijkertijd een liedje te leren waarbij hij in zijn handjes moest klappen, al kwam het ventje niet veel verder dan kraaien en zwaaien met zijn mollige armpjes.

‘Nee!’ Oom Jamies gezicht betrok. ‘Ik bedoel, ze gaat soms...’

‘Ik begrijp het,’ zei Ian snel, want hij vroeg zich plotseling af wat voor dienst deze mevrouw Hardman zijn oom eigenlijk had bewezen.

‘Niet met mĳ, man!’

‘Dat dacht ik ook helemaal niet.’

‘*Aye*, wel waar,’ zei oom Jamie droogjes. ‘Maar behalve het insmeren van mijn achterste met een smeerseltje van mierikswortel en het aanbrengen van een kompres op mijn rug heeft die vrouw me met geen vinger aangeraakt – en ik haar evenmin, oké?’

Ian keek zijn oom grijnzend aan en stak zijn handen omhoog, om aan te geven dat hij zijn verhaal volledig aanvaardde.

‘Hmpf. Goed, zoals ik al zei: ik wil dat je gaat kijken hoe het met haar gaat. Het zou kunnen dat ze een man heeft gevonden die met haar wilde trouwen – en mocht dat het geval zijn, kijk dan verdomd goed uit dat hij niet ziet dat je haar dat geld geeft. Ook al is het een goeie kerel, hij zou de verkeerde conclusies kunnen trekken.’ Bij die woorden keek hij Ian streng aan. ‘Maar mocht ze bij haar thuis mannen ontvangen, verzeker je er dan van dat ze haar niet bedreigen en geen gevaar vormen voor haar of haar dochtertjes.’

‘En als ze dat wel doen...?’

‘Dan los je het op.’

Ik trof Ian aan in het koelhuis, waar hij aan kazen stond te snuffelen.

‘Neem die maar.’ Ik wees naar een in kaasdoek verpakte vorm achteraan op de bovenste plank. ‘Die is minstens een half jaar oud, dus hard genoeg om mee te nemen op reis. O, maar je wilt natuurlijk ook wat zachtere kaas voor Oggy?’

Er stonden zeker tien bakjes zachte geitenkaas, sommige met knoflook en bieslook, en één avontuurlijk experiment met fijngehakte gedroogde tomaat waar ik heel sterk mijn twijfels bij had, maar ook vier naturel, om te gebruiken voor mensen met spijsverteringsproblemen of om te mengen met de medicijnen die anders niemand zou kunnen weggrijpen of bereid zou zijn in te nemen.

‘Rachel denkt dat zijn tandjes doorkomen,’ zei Ian. ‘Tegen de tijd dat we in New York aankomen, knaagt hij vast al rauw vlees van het bot.’

Ik moest lachen, maar ik voelde een scherpe steek bij het besef dat hij gelijk had. Wanneer wij Oggy zouden terugzien, zou hij waarschijnlijk al kunnen lopen en misschien zelfs praten, en hij zou in elk geval alles kunnen eten wat hij maar lekker vond.

‘Misschien heeft hij tegen die tijd zelfs wel een echte naam,’ zei ik.

Ian glimlachte hoofdschuddend. ‘Je weet nooit van tevoren wanneer iemands naam zich aandient – maar het gebeurt altijd.’ Hij gluurde even in een reflex opzij. Naar de plek waar Rollo had moeten staan.

‘Wolvenbroeder?’ vroeg ik. Dat was de naam die de Mohawks hem hadden gegeven toen hij een van hen werd. Ik was me er terdege van bewust – en voor Rachel en Jenny gold dat nog veel sterker, dacht ik – dat hij altijd Mohawk was gebleven, ook al was hij teruggekomen en woonde hij nu weer bij ons. En hij zou ook altijd naast zich blijven kijken op zoek naar Rollo.

‘*Aye*,’ zei hij een beetje nors, maar toen lachte hij flauwtjes, en door de tatoeages heen zag ik de Schot in hem. ‘Misschien weet op een dag een andere wolf mij te vinden.’

‘Ik hoop het,’ zei ik en ik meende het. ‘Jan... ik wil je om een gunst vragen.’

Eén wenkbrauw schoot omhoog. ‘Zegt u het maar, tante.’

‘Eh... Jamie vertelde me dat je ook naar Philadelphia gaat. Ik vroeg me af...’ Ik voelde dat ik bloosde, tot mijn grote ergernis.

Zijn andere wenkbrauw ging nu ook de lucht in. ‘Wat het ook mag zijn, tante, ik doe het voor u.’ Eén mondhoek krulde omhoog. ‘Dat be-loof ik.’

‘Ik eh... ik wil graag dat je naar een bordeel gaat.’

De wenkbrauwen zakten en hij staarde me aan. Hij dacht natuurlijk dat hij het niet goed verstaan had.

‘Een bordeel,’ herhaalde ik, iets harder nu. ‘In Elfreth’s Alley.’

Hij bleef even roerloos staan, draaide zich toen om, legde de kaas terug op de plank en keek naar het helderbruine water van de kreek dat langs onze voeten stroomde. ‘Dit kost misschien wat tijd om uit te leggen, *aye*? Laten we naar buiten gaan, de zon schijnt.’

ÉÉN STAPJE MAAR

15 september 1779

Eén stapje maar, dat was genoeg. Dat is altijd genoeg. Soms zie je zo'n stap aankomen, al van veraf. Soms merk je er niks van, tot je achteromkijkt.

Daar lag het, pal voor haar neus. De deur van haar huisje – van háár, haar thuis, de plek van haar huwelijk, van de eerste maanden van haar kind, haar meest 'echte' leven – stond open en de ochtend strekte zich voor haar uit, het ronde goudkleurige blad van de ratelpopulieren plat op het hout van haar veranda, glimmend van de dauw bij zonsopkomst.

Eén stap over de drempel die haar vloerkleed, met zijn rustige, huise-lijke blauw- en grijstinten, scheidde van die heidense uitbundigheid van goud, groen en rood daarbuiten. Eén stap en haar leven hier was voorbij. Misschien kwamen ze nog terug – Ian had het beloofd, en ze vertrouwde erop dat hij er alles aan zou doen om daarvoor te zorgen – maar zelfs dan zou het een ander leven zijn.

Oggy zou misschien al kunnen lopen, praten, een andere naam hebben. Hij zou zich niets herinneren van zijn jonge leventje hier, van wakker worden tegen haar aan gekropen in bed, zich omdraaien naar haar borst en als vanzelfsprekend zijn afzonderlijke bestaan opgeven, om weer één met haar te worden zoals toen ze hem nog in zich droeg; dat gebeurde alleen op die momenten dat hij weer bij haar dronk. Waarschijnlijk zou hij van de borst af gaan, ergens op die weg tussen nu en dan. Als ze terugkwamen, zou hij een ander mens zijn. En zij ook.

Jenny kwam naast haar staan, met een stralend gezicht en een bundel met eten en drinken, zakdoeken, luiers en schone kousen onder haar arm. Ze keek vluchtig naar Rachels gezicht en gluurde toen naar binnen, het huisje in, alsof ze de inventaris opmaakte. Er was niet al te veel om te

bekijken: het kleet, het bed met het onderschuifbed waar Jenny op sliep, en Oggy's wiegje. De rest hadden ze al weggegeven; wat ze bij terugkeer nodig hadden zouden ze terugkrijgen of opnieuw zelf maken.

'Nou, jochie,' zei Jenny tegen Oggy, 'dit wordt je eerste reis ver van huis, *aye*? Voor mij is het de derde. Let maar goed op mij, ik zal voor je zorgen.'

Oggy strekte zich prompt uit Rachels armen vandaan om naar zijn oma te reiken, die hem lachend van haar overnam.

'Gaat het goed, *m'annsachd*?' vroeg ze aan Rachel. 'Zijn we er klaar voor? Dan kunnen we gaan, eens kijken wat ons allemaal wacht.'

De eerste stap voerde van de blokhut naar het Nieuwe Huis, vanwaar ze zouden vertrekken. Ze hadden drie weken geleden afscheid genomen van Brianna en Roger en hen uitgezwaaid, met hun wagen vol kinderen en smokkelzuurkool – een ervaring die Rachel een onrustig hart had bezorgd. Nu was ze onuitsprekelijk opgelucht om Jamie te zien, en om te horen dat hij van plan was het reisgezelschap te vergezellen tijdens de drie dagen durende reis naar Salisbury in de Piedmont, waar de Great Wagon Road in noordelijke richting begon.

'Ik moet daar een paar mannen spreken,' had Jamie gezegd, met een terughoudende nonchalance waarvan ze wist dat die was bedoeld om haar te beschermen. Ze wist dat hij zich bezighield met oorlogszaken, en hij wist op zijn beurt hoeveel moeite ze daarmee had, maar ze wist ook hoeveel moeite hij ermee had, en zou hem nooit dwingen hardop te zeggen wat hij dacht, laat staan wat hij wist.

Ze had zich wel geroepen gevoeld om er tijdens de samenkomst in algemene zin over te praten – over de oorlog. En toen was ze begonnen over haar broer, Denzell. Hij was Vriend vanaf zijn geboorte, net als zij, een gelovig man, maar ook arts, iemand met een geweten.

'Zulke mannen zijn niet altijd gemakkelijk om mee te leven,' had ze gezegd, half verontschuldiging, maar meer dan één vrouw had begripvol gelachen; ze wisten wat ze bedoelde. 'Maar ik zou niet willen dat hij anders was, dat weet u. En hij is van mening dat God hem naar het slagveld heeft geroepen, niet om te vechten met musket of zwaard, maar om te strijden tegen de dood zelf, in naam van de vrijheid.' Ze had diep ingeademd en eraan toegevoegd: 'Ik heb bericht gekregen dat mijn broer gevangengenomen is en in een Britse gevangenis zit. Ik vraag u allen om voor hem te bidden, alstublieft.'

Ze hadden plechtig geknikt. En Jamie Fraser had een kruis geslagen, een gebaar dat haar raakte.

Jamie kwam vrijwel altijd naar de samenkomsten, maar hij nam zelden het woord. Hij was stilletjes binnengekomen en had plaatsgenomen in een bank achteraan, waar hij met gebogen hoofd had zitten luisteren. Luisteren naar de stilte en naar zijn innerlijke licht, zoals iedere Vriend dat zou doen. Als anderen de behoefte voelden om het woord te nemen, dan luisterde hij ook beleefd, maar als ze bij die gelegenheden naar zijn afwezige gezicht keek, kreeg ze de indruk dat hij in zichzelf gekeerd bleef, bezig met een stille, volhardende zoektocht.

‘Young Ian zal je wel niet veel verteld hebben over de katholieken,’ had hij een keer tegen haar gezegd toen hij na afloop even was achtergebleven om haar een schapenvacht te geven die hij had meegebracht uit Salem.

‘Hij vertelt er alleen over als ik er vragen over stel,’ zei ze met een glimlach. ‘En je weet dat hij geen theoloog is. Roger Mac weet volgens mij veel meer over het katholieke geloof en de gebruiken. Wil jij me iets vertellen over de katholieken? Ik weet dat je je op de Eerste Dag altijd sterk in de minderheid voelt.’

Daar had hij om moeten lachen, en haar hart werd licht toen ze dat zag. Hij was de laatste tijd zo vaak bedrukt, en geen wonder.

‘Nee, *lass*, God en ik hebben genoeg aan elkaar. Alleen... soms als ik bij jouw samenkomst ben, moet ik denken aan iets wat de katholieken zo nu en dan doen. Niks formeels – maar je gaat dan een uur voor het sacrament al in de kerk zitten. Ik deed het zo nu en dan als jongeman in Parijs. Wij noemen dat eucharistische aanbidding.’

‘Wat doe je dan in dat uur?’ had ze nieuwsgierig gevraagd.

‘Niets bijzonders. Voornamelijk bidden. De rozenkrans. Of gewoon in stilte zitten. Misschien wat lezen, in de Bijbel of geschriften van een heilige. Ik heb ook wel mensen zien zingen. Ik weet nog dat ik een keer in de vroege uurtjes de St. Jozef-kapel binnenging, lang voor zonsopkomst – bijna alle kaarsen waren opgebrand – en dat ik iemand gitaar hoorde spelen en zingen. Heel zachtjes, het was niet voor anderen bedoeld. Gewoon... zingen voor God.’

Er roerde zich iets vreemds in zijn ogen bij de herinnering, maar toen glimlachte hij weer naar haar, een treurig lachje. ‘Ik geloof dat dat de laatste muziek is geweest die ik echt heb gehoord.’

‘Hè?’

Hij raakte even zijn achterhoofd aan. ‘Jaren geleden heb ik een klap tegen mijn kop gekregen met een bijl. Ik heb het overleefd, maar ik heb sindsdien nooit meer muziek gehoord. De doedelzakken, fiedels, mensen die zingen... ik weet dat het muziek is, maar voor mij is het niet meer dan lawaai. Maar die ene keer... Ik herinner me het lied zelf niet eens, maar wel het gevoel dat ik had toen ik het hoorde.’

Ze had hem nooit eerder zien kijken zoals hij had gekeken toen hij aan het lied had teruggedacht, maar nu ze naar zijn rug keek, kaarsrecht op zijn paard voor hen, voelde ze opeens wat ze diep in die nacht lang geleden had gevoeld, en ze begreep waarom hij zijn rust vond in de stilte.

'GINA BODY MEET A BODY

'Ik ben ouder dan alles hier.' Jenny keek geringschattend om zich heen toen de huifkar halt hield voor een eethuis. 'Dit hele stadje ziet eruit alsof het gisteren in elkaar geflanst is.'

'Het is er al vijftwintig jaar,' zei Jamie, die de teugels van zijn paard aan een paal bond. 'Ouder dan Rachel, *aye?*' Hij glimlachte naar zijn nichtje, maar zijn zus snoof minachtend en schuifelde achteruit haar nestje in het rijtuig uit.

'Dat is toch geen leeftijd voor een stad,' zei ze afkeurend.

'En het wemelt er van de loyalisten.' Young Ian pakte zijn moeder bij haar middel en zette haar met een zwaai neer. 'Althans, dat heb ik gehoord.'

'Dat heb ik ook gehoord.' Jamie keek de hoofdstraat in, alsof de loyalisten elk moment als muizen de taveernes uit konden schieten. 'Maar ze schijnen geen geweren te hebben, en ook nog geen fatsoenlijke militie.'

Ondanks het relatief korte bestaan was Salisbury het grootste stadje en de belangrijkste plaats in Rowan County en tevens het centrum van het district, de dichtstbijzijnde plaats tussen Fraser's Ridge en de Great Wagon Road – en het militaire leengoed van een zekere Francis Locke, patriot. Een patriot met geweren én een militie. Met die gedachte in het achterhoofd bracht Jamie Jenny, Rachel en Oggy naar een eethuis dat er heel behoorlijk uitzag, waar hij hen tijdelijk onderbracht met een dure pot sterke koffie en een schaal belegde broodjes. Hij stuurde Ian erop uit om proviand in te slaan voor de reis naar het noorden en ging zelf op zoek naar kolonel Locke.

Bij hun ontmoeting betrapte Jamie zich erop dat hij Francis Locke wel mocht. De man, een kleine, gedrongen Ier met een rood gezicht van ongeveer dezelfde leeftijd als hij, had een directheid die hem aantrok. Hij

was grondbezitter, zakenman – en de aanvoerder van het burgerleger-regiment van Rowan County.

‘Honderdzevenenzestig militiecompagnieën hebben we op de lijst staan,’ zei Locke met een zekere grimmige voldoening. ‘Op dit moment. Uit heel Rowan County – al zit er nog niemand bij uit het afgelegen binnenland. Ik zou u en uw compagnie graag willen verwelkomen, meneer Fraser, mocht u zich bij ons willen aansluiten.’

Jamie knikte beleefd, maar hij zag ervan af zich nu al vast te leggen. ‘Ik heb mijn compagnie nog niet volledig toegerust, meneer – al verwacht ik dat af te ronden voordat we sneeuw krijgen, en ik wil klaar zijn voor het voorjaar.’

Het Britse leger zou dan zéker klaar zijn.

Locke knikte al net zo beleefd naar hem, met dezelfde terughoudendheid. Hij wist maar al te goed dat Jamie nooit zou toegeven in hoeverre hij klaar was voor de strijd voordat hij zijn mening over Locke én zijn regiment had gevormd.

‘Hoeveel manschappen hebt u?’

‘Zevenenveertig, momenteel,’ antwoordde Jamie gelijkmoedig. ‘Ik denk dat het er wel meer zullen worden als de oogst is binnengehaald.’

Ze zaten in de City Tavern, met een karaf bier en een schaal gefrituurde vis. Smakelijk na drie dagen maïsbrood en gekookte eieren, al zat de vis vol met vervelende graatjes.

‘Mag ik u vragen, meneer: kent u toevallig een zekere Partland? Of Adam Granger?’

Lockes zware grijze wenkbrauwen schoten omhoog. ‘Nicodemus Partland? *Aye*, wel van gehoord. Uit Virginia. Loyalistische rustverstoorder. Een lastpak,’ voegde hij er terloops aan toe.

‘Dat is hij inderdaad. Maar hij is misschien wel wat meer dan een rustverstoorder.’ Jamie vertelde Locke in het kort dat Partland was opgedoken op zijn terrein, en hij vertelde over zijn connectie met kapitein Cunningham en daarna over de geweren die Claire en Young Ian in beslag genomen hadden. Die laatste ontmoeting maakte Jamie niet mooier dan het was, maar hij wist hoe je een goed verhaal moest vertellen, en Locke lachte om de afloop.

‘Pakt u de rijdiervoorziening voor uw manschappen op dezelfde manier aan, meneer Fraser?’

‘Nee. Ik maak goede drank, en die ruil ik overal waar ik maar kan voor paarden.’

Locke knipperde met zijn ogen terwijl hij zijn conclusies trok. Jamie had Locke verteld waar Fraser's Ridge was.

‘Indianen?’

Jamie boog zijn hoofd een paar centimeter. ‘Een paar jaar geleden was ik indianenagent voor de Kroon, in het Southern Department, onder Atkins en later onder kolonel Johnson. Ik heb nog altijd vrienden onder de Cherokee.’

De geamuseerde blik keerde terug op Lockes verweerde gezicht. ‘Ik neem aan dat u kolonel Johnson momenteel niet tot uw vrienden rekent.’

‘Voor een vriendschap zijn twee gelijkgezinde partijen nodig, niet-waar?’ Toen Jamie ontslag nam in het leger, had Johnson gedreigd hem te laten ophangen als verrader – en het was hem menens geweest. Jamie koos nog een vis van de schaal en nam een hapje, waarbij hij aandachtig de graatjes met zijn tong losmaakte en ze netjes op het vette, met stukjes vis bezaaide krantenpapier legde dat dienstdeed als tafelkleed. Claire was er niet bij om hem te hulp te schieten als hij dreigde te stikken.

Bij het zien van de krant, *The Impartial Intelligencer*, moest hij denken aan Fergus en Marsali. Hij hief instinctief zijn hand om een kruis te slaan bij de gedachte aan hen en Germain, maar hij hield hem stil voordat hij het gebaar was begonnen. Locke zou best eens protestant kunnen zijn; het was nergens voor nodig om iemand die hij misschien nog nodig zou hebben als bondgenoot tegen de haren in te strijken.

Jamie legde de starende vissenkop met graat opzij en koos een nieuwe vis. Moest hij Locke een van de vrijmetselaarsgebaren tonen? Gezien zijn afkomst en situatie was hij waarschijnlijk een ingewijde. Nog niet, besloot hij, terwijl hij toekeek hoe Locke zorgvuldig zijn zesde vis verorberde. Locke leek hem betrouwbaar genoeg, maar Jamie wilde eerst enkele van de militiekolonels spreken die op dat moment waren aangesloten bij het regiment van Rowan County, voordat hij zou beslissen of – en hoe – hij bondgenoot zou worden. De Overmountain-mannen waren ook een mogelijkheid; zij waren minder officieel, minder goed bewapend en minder strak georganiseerd, maar ze woonden een verdomd eind dichterbij Fraser's Ridge dan Locke, en als hij snel hulp nodig had, konden ze zich snel verplaatsen.

Hij zette de gedachte uit zijn hoofd. Hij zou doen wat hij kon en bidden voor de rest.

Locke leunde peinzend naar achteren terwijl hij traag op zijn laatste vis kauwde. ‘Nou, ik vertrouw erop dat we in de loop van de tijd dikke

vrienden kunnen worden, kolonel. Gezien onze overeenkomsten, zal ik maar zeggen.'

Voordat Jamie daarmee kon instemmen ging de deur open en kwam Young Ian binnen, op de vleugels van een koude windvlaag die de kranten van de tafels tilde. De Murrays konden maar beter gauw vertrekken, voordat het nat werd buiten, dacht hij.

Hij stelde zijn neef voor aan Francis Locke, die een snelle blik wierp op Ians tatoeages en daarna Jamie aankeek met een belangstellend opgetrokken wenkbrauw.

'Ik heb onderdak voor ons gevonden bij een weduwe, mevrouw Hambly, oom,' zei Ian, zonder zich iets aan te trekken van Lockes onderzoekende blik. 'Het avondmaal is over een uur klaar, zegt ze, mocht u mee willen eten.'

Locke kuchte waarschuwend, een schor geluidje. 'De weduwe is een aardige vrouw en haar huis is schoon, maar koken kan ze niet, het arme mens. Misschien kunt u beter met uw familie naar mijn huis komen voor het avondeten. Mijn grond ligt buiten Salisbury,' voegde hij eraan toe toen hij Jamie eveneens een wenkbrauw zag optrekken, 'maar ik heb ook een kleine woning in de stad, dat is handiger, en mijn vrouw is beroemd om haar roddels. Ze wil niks liever dan nieuwe mensen ontmoeten en ze helemaal binnenstebuiten keren.'

Jamie keek Ian aan en ze wisselden een blik. *Ik zet al mijn geld in op mijn moeder*, zei Ians gezicht, en Jamie stemde met een knikje in.

'We komen met alle genoegen bij u eten, meneer,' zei hij formeel tegen Locke, en hij ging staan. 'We gaan de vrouwen ophalen en voegen ons om zes uur bij u, als dat uitkomt.'

Mevrouw Locke was een vrouw met een heldere blik, tener als een vogeltje, en ze stelde met de regelmaat van een koekoeksklok botte vragen, maar ze kon inderdaad goed koken, en Jenny hield haar aan de praat over kaasmaken en de voordelen van koeienmelk versus melk van geiten of schapen terwijl Rachel de kleine de borst gaf en Jamie en Ian vragen stelden over het regiment, die door Locke allemaal bereidwillig werden beantwoord.

Te ver van de Ridge, zei Ians zijdelingse blik, en Jamie sloeg instemmend zijn ogen neer.

Locke leek zijn zaken goed op orde te hebben, maar zelfs na het recentelijke afsnijden van Burke County besloeg Rowan County nog altijd

een enorm gebied. Als het een kwestie was van een omvangrijke veldslag, waarbij de militie de gewone troepen bijstond, zoals in Monmouth, dan was dat één ding. Dan zouden ze tijd hebben om een aantal van Lockes honderdzevenenzestig compagnieën op te trommelen. Maar als er eerst een ruiter naar Salisbury moest om een beroep te doen op Locke, om vervolgens de hulp in te roepen vanuit het omliggende gebied tegen een onverwachte, snel naderende dreiging op de Ridge, meer dan honderd mijl verderop... nee.

Ian en Jamie hadden stilzwijgend de conclusie getrokken dat de Ridge beter zichzelf kon verdedigen, en Ian trok net een wenkbrauw op naar Jamie om hem te vragen of hij van plan was Locke dat te laten weten, toen er op de deur geroffeld werd. Mevrouw Locke viel midden in een vraag stil.

Aan de deur stond een jongen van een jaar of vijftien, met de aanzet van een schamel baardje, die als een laag schimmel over zijn kaak kroop.

‘Neemt u me niet kwalijk, meneer,’ zei hij met een buiging naar Locke. ‘Konstabel Jones heeft me gestuurd om u te laten weten dat hij een lijk heeft gevonden; kunt u komen om het te onderzoeken voordat het nog erger gaat stinken?’

‘Een lijk onderzoeken?’ Rachel keek verbaasd op.

‘*Aye*, dame,’ zei Locke terwijl hij van tafel opstond. ‘Ik ben voor mijn zonden gestraft met de taak van districtslijkschouwer. Waar ligt die dode, Josh?’

‘In de stal van Chris Humphreys, meneer. Maar hij is gevonden achter de Oak Tree-taveerne. Ze mochten het van mevrouw Ford niet mee naar binnen nemen.’

‘Ik ga wel een kijkje nemen daar in de stal,’ zei Locke ‘Wacht u hier, meneer Fraser? Het zal waarschijnlijk niet lang duren.’

‘Ik ga met u mee, als het mag.’ Jamie stond op en maakte een gebaartje om aan te geven dat Ian van de gelegenheid gebruik moest maken om op te stappen. Jamie was enigszins nieuwsgierig naar de dode, maar het was hem er vooral om te doen dat hij hiermee een excuus had om het gezelschap te verlaten. Hij zag Rachel aan tafel zitten, onderuitgezakt van vermoeidheid, Oggy slapend op haar schoot, en zijn zus, die nog wel rechtop zat, had al een kwartier lang golven van ongeduld zijn kant op gestuurd.

HET GEZICHT VAN EEN ONBEKENDE

De stal bleek een respectabele schuur te zijn, met vier boxen waar het naar paarden rook maar die op dat moment leeg waren, op een paar schragen na waar een zinken dakplaat op rustte. Daar was het lijk op gelegd, met een zakdoek over het gezicht voor de waardigheid, al was het te koud voor vliegen.

Jamie sloeg onopvallend een kruis en deed een snel gebedje voor de zielenrust van de onbekende.

‘Zijn er tekenen dat hij beroofd is, meneer Jones?’ Locke haalde zijn eigen zakdoek en een flesje tevoorschijn. Daaruit liet hij een aantal druppels op de stof vallen en die drukte hij met een geoefend gebaar tegen zijn neus. Wintergroenolie; de scherpe lucht prikkelde de haartjes in Jamies eigen neus, en dat was maar goed ook. De onbekende dode stonk inderdaad behoorlijk.

‘Eh, ja,’ zei de politieman ietwat ongeduldig. ‘Als lege zakken en een ingeslagen schedel voor u voldoende tekenen zijn.’

Locke viste met twee vingers de vochtige zakdoek van het gezicht van de dode en legde die opzij. Jamie voelde zijn maag samentrekken en omhoogkomen.

De man had een schokkend grote wond aan de zijkant van zijn hoofd, maar dat was niet de reden dat het zweet Jamie plotseling uitbrak.

‘Kent u deze man, meneer Fraser?’ Zijn reactie was Locke niet ontgaan.

‘Nee, meneer,’ zei hij. Zijn lippen voelden stijf, alsof hij een klap op zijn mond had gekregen. De man was hem vreemd, maar zijn voorkomen niet. Niet lang, maar zeer fors; iemand met een stevig postuur die dik geworden was, zijn gezwollen buik als een enorme berg onder de band van zijn half dichtgeknoopte broek, waarvan de pijpen taps toelie-